

โรงเรียนรูปแบบใหม่ของไทย

ดร.ศิริกร มณีรินทร์
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ความเป็นมา

จากความพยายามของทุกฝ่ายที่จะปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ทั้งด้านโครงสร้าง ด้านระบบบริหารจัดการและการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กไทยให้มีคุณภาพและได้รับโอกาสอย่างทั่วถึง แต่ในความเป็นจริงที่โรงเรียนมีมากกว่า ๔๐,๐๐๐ โรงเรียน ซึ่งมีความพร้อมทรัพยากรและศักยภาพแตกต่างกัน ทั้ง ๆ ที่ศักยภาพของโรงเรียน ชุมชนและผู้เรียนที่หลากหลาย อีกทั้งประเทศไทยต้องเผชิญกับการแข่งขันในเวทีโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร จึงเล็งเห็นว่ารัฐบาลต้องดูแลผู้เรียนทุกกลุ่ม ไม่ทอดทิ้งผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ ผู้พิการ แต่ต้องสนับสนุน ส่งเสริมผู้ที่พร้อมกว่า เช่น เด็กปัญญาเลิศให้ก้าวไปข้างหน้าเต็มตามศักยภาพอย่างรวดเร็วเป็นพิเศษ เปรียบเสมือนว่ากระทรวงศึกษาธิการต้องเตรียมเส้นทาง ๒ เส้นทาง คู่ขนานกัน คือ เส้นทางธรรมดาที่รองรับผู้เรียนทั่วไป และทางด่วน(Fast Track) สำหรับผู้ที่พร้อมจะขับเคลื่อนด้วยความเร่งด่วนพิเศษ

ดังนั้นเมื่อการประชุมเรื่องการปฏิรูปอุดมศึกษา ๑๐ มกราคม ๒๕๔๖ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร จึงได้มอบนโยบายให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการเรื่อง “Mini Ministry” คือ ให้มีองค์กรเล็กที่คล่องตัว เพื่อสร้างระบบการทำงานแก่โรงเรียนและนักเรียนของในกลุ่ม ๒ นี้ รวมทั้งจะพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เป็นอิสระทางความคิด หลุดจากระเบียบที่รัดกุมเป็นอุปสรรคด้านต่าง ๆ และขยายผลอย่างเต็มรูปแบบในโอกาสต่อไป บุคคลเหล่านี้ก็จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติ ให้ก้าวทันโลกที่เทคโนโลยีเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทั้งนี้โดยไม่ละเลยผู้เรียน โรงเรียนส่วนใหญ่ของประเทศ

วันนั้นนโยบายของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีกำลังได้รับการสานต่ออย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมด้วยโครงการ “สำนักพัฒนานวัตกรรม” ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยในเบื้องต้นจะพัฒนาโรงเรียนรูปแบบใหม่ ๕ ลักษณะ ในภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๔๖ ทั้งนี้โรงเรียนทั้ง ๕ รูปแบบใหม่จะยังมีจำนวนไม่มากนัก เพื่อให้มันคงก่อนจะขยายผลตามแผนงานในระบบต่อไป ท่านปลัดกระทรวงศึกษาธิการมอบหมายให้รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ(นางมัณฑนา ศังขะเกษม) เป็นประธาน โดยมีทีมงาน สนผ.อาทิ ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ ดร.เบญจลักษณ์ น้ำฟ้า และดร.บงอร เสรีรัตน์ เป็นผู้ประสานงานกลาง โรงเรียนรูปแบบใหม่ทั้ง ๕ ได้แก่

รูปแบบที่ ๑ โรงเรียนในกำกับของรัฐ

ดร.สมเกียรติ ขอบผล ร่วมกับ ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ เป็นผู้รับผิดชอบประสานการดำเนินการ

รูปแบบที่ ๒ โรงเรียนวิถึพุทธ

ดร.กมล รอดคล้าย ดร.ไพรัช คู่แสนสุข ดร.บรรเจอดพร รัตนพันธุ์ เป็นผู้รับผิดชอบประสานการดำเนินการและได้รับความเมตตาจาก สมเด็จพระพุทธาจารย์ วัดสระเกษ สมเด็จพระมหาธีรราชฆังกลางจารย์ วัดปากน้ำ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) พระเทพโสภณ (ประยูร ธรรมจิตโต) และรองศาสตราจารย์ บุญนำ ทานสัมฤทธิ์

รูปแบบที่ ๓ แผนและยุทธศาสตร์สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

นายมังกร กุลวานิช ผอ.รชชัช ชิวปรีชา คุณงามมาศ เกษมเศรษฐ และ ดร.รุ่งเรือง สุชาภิรมย์ เป็นผู้รับผิดชอบประสานการดำเนินการ

รูปแบบที่ ๔ โรงเรียนสองภาษา

ดร.ณทชัย ทิวไผ่งาม และนายนิวัตร นาคะเวช เป็นผู้รับผิดชอบประสานการดำเนินการร่วมกับผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

รูปแบบที่ ๕ โรงเรียนใช้ ICT เพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ดร.อชิปต์ย์ คลี่สุนทร เป็นผู้รับผิดชอบประสานการดำเนินการร่วมกับเครือข่ายมหาวิทยาลัย ๕ แห่ง
โรงเรียนรูปแบบใหม่ทั้ง ๕ นี้ คือ รูปแบบของความแตกต่างหลากหลายที่กำลังเริ่มต้นและจะเบ่งบานขยายออกไปเต็มแผ่นดิน สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและประเทศชาติในด้านต่าง ๆ โดยจุดเน้นของนวัตกรรมการศึกษาจะต่างกัน ได้แก่

โรงเรียนในกำกับของรัฐ มีจุดเน้นที่การบริหารจัดการแบบเอกชนที่คล่องตัว

โรงเรียนวิถิพุทธ มีจุดเน้นที่จิตวิญญาณ เป็นการเรียนรู้รากเหง้าของภูมิปัญญาไทย คือ หลักธรรมพระพุทธศาสนาอันทรงคุณค่า ให้ผสมผสานกับการปฏิรูปการเรียนรู้

โรงเรียนสองภาษา มีจุดเน้นที่ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินโครงการ

๑. ผู้นำดำเนินการอย่างจริงจังจนเห็นผลทั้งระดับประเทศ กระทรวง สถานศึกษาโดยกำกับดูแลติดตาม และช่วยเหลืออำนวยความสะดวกให้โครงการเป็นไปอย่างต่อเนื่อง
๒. การสื่อสาร สร้างความรู้ ความเข้าใจกับทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์ของการสื่อสารที่ชัดเจน
๓. ความพร้อมของสถานศึกษา
๔. การประเมินผลมุ่งผลสำเร็จเป็นสำคัญและให้เป็นไปตามระบบเชิงวิจัยและพัฒนา
๕. มีองค์กรที่รับผิดชอบโครงการที่มีการดำเนินการอย่างเป็นอิสระ และโปร่งใส
๖. ทุกองค์ประกอบต้องสอดคล้องกันทั้งระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ

เป้าหมาย

พัฒนานวัตกรรมการศึกษาเพื่อ

๑. เด็กและเยาวชนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ โดยเฉพาะผู้ที่มีความพร้อม
๒. ส่งเสริมให้สถานศึกษาที่มีความพร้อม สามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างก้าวกระโดด (Fast Track)
๓. เป็นแรงผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนการศึกษาอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน

๑. จัดให้มีทีมงานที่เข้มแข็งในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการศึกษา และจัดให้มีระบบการทำงานที่ยืดหยุ่น คล่องตัว ทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร และวิชาการ
๒. ศึกษา รวบรวมข้อความรู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศเพื่อเป็นแหล่งในการศึกษา ค้นคว้า และพัฒนาการศึกษา
๓. เน้นการทำงานในลักษณะเครือข่าย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ทั้งภาครัฐเอกชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

๔. จัดระบบการติดต่อสื่อสาร และประชาสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อน แบ่งเป็น ๓ ระยะ

ระยะที่ ๑ : ทดลองนำร่องในโรงเรียนที่สมัครใจและมีความพร้อมเข้าร่วมโครงการซึ่งสามารถวัดผลประเมินผลได้ตามเกณฑ์กำหนดไว้

ระยะที่ ๒ : พัฒนารูปแบบและสร้างองค์ความรู้เชิงวิจัย และพัฒนาจากการทดลองนำร่องให้สามารถนำสู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียนที่จะขยายผลต่อไป

ระยะที่ ๓ : ทอยขยายผลสู่โรงเรียน

กิจกรรมสำคัญ

๑. จัดตั้งสำนักพัฒนาวัตกรรมการจัดการศึกษาเพื่อทำหน้าที่เป็นแกนหลักในการประสานงานการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

๒. จัดให้มีแหล่งรวบรวมนวัตกรรมการศึกษาทั้งระดับชาติและเขตพื้นที่การศึกษาและจัดให้มี Website นวัตกรรมการศึกษาเพื่อเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์

๓. ริเริ่มพัฒนานวัตกรรมที่จำเป็น

๔. ส่งเสริมให้สถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

๕. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นวัตกรรมการศึกษาระดับชาติและเขตพื้นที่

๖. มีระบบยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาและใช้นวัตกรรมตลอดจนมีระบบเสริมแรงจูงใจแก่ภาคเอกชน และองค์กรต่าง ๆ ที่มีสถานศึกษา

๗. ระดมทรัพยากรจากหน่วยงาน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

๘. ปรับปรุงกฎระเบียบและแนวปฏิบัติให้เอื้อต่อการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษา

๙. มีระบบการตรวจสอบประเมิน โดยองค์กรภายนอก

๑๐. ในการดำเนินการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาใช้กิจกรรมสำคัญดังนี้

(๑) สำรวจ ศึกษา วิเคราะห์ เพื่อสะท้อนความคิด แนวปฏิบัติที่ผ่านมาเพื่อการพัฒนาโรงเรียนก่อนเริ่มโครงการ

(๒) จัดทำระบบการติดต่อสื่อสาร และดำเนินการสื่อสารให้ข้อมูลทุกด้านของโครงการสู่กลุ่มเป้าหมายอย่างทั่วถึง และต่อเนื่องเพื่อปลูกเร้าคุณประโยชน์ที่จะได้รับทั้งผู้บริหารและผู้รับ โดยใช้สื่อทุกรูปแบบที่ก่อให้เกิดผลกระทบ

(๓) คัดเลือกโรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษาเข้าร่วมโครงการ

(๔) ดำเนินการทดลองนำร่อง ๕ รูปแบบ

(๕) สร้างความรู้ ความเข้าใจในรูปแบบการจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ เพื่อปรับกระบวนทัศน์ (Paradigm) แก่ผู้บริหารและปฏิบัติ

(๖) ติดตามประเมินผลและปรับปรุงจนได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

(๗) สรุปผลการดำเนินงาน

ระยะเวลาการดำเนินการ

ในเบื้องต้นระหว่างปีงบประมาณ ๒๕๔๖ – ๒๕๔๘

การติดตามประเมินผล

ติดตามประเมินผลและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

มีการพัฒนาในลักษณะก้าวกระโดดเพื่อให้เกิดนวัตกรรมการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนในมิติที่เป็นความต้องการของประเทศในปัจจุบัน ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ การบริหารจัดการแนวใหม่ การพัฒนาผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลควบคู่กับการพัฒนาด้านจิตใจ ทั้งนี้ในช่วงปีแรกมีนักเรียนที่ได้รับประโยชน์ประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน และมีโรงเรียนในโครงการประมาณ ๒๗๒ โรงเรียน

โรงเรียนในกำกับของรัฐ

ดร.สมเกียรติ ขอบผล

ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์

โรงเรียนในกำกับของรัฐเป็นโรงเรียนที่มีอิสระ คล่องตัว และมีอำนาจตัดสินใจในการบริหารจัดการด้านวิชาการ การเงิน การบุคลากรและการบริหารทั่วไป ด้วยระบบแบบมีส่วนร่วมส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาสู่ความเป็นเลิศและได้มาตรฐานสากล ลดภาระด้านงบประมาณของรัฐบาลได้ในระยะยาว

ด้วยคาดหวังว่าจะนำแนวคิดและหลักการพื้นฐานที่เป็นความเชื่อและค่านิยมในเรื่องการกระจายอำนาจ ที่เน้นการใช้โอกาสประชาชนให้มีส่วนร่วมและอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อตนเอง ชุมชน ท้องถิ่น และสังคมโดยรวมและการสร้างความเสมอภาคที่บุคคลมีเสรีภาพและโอกาสเท่าเทียมในทางเลือก รวมทั้งมีความพร้อมที่จะยอมรับการตรวจสอบและรับผิดชอบในผลของการปฏิบัติงานของตนตามข้อตกลงที่มีไว้กับชุมชนและหน่วยงานต้นสังกัด โดยนำมาประยุกต์สู่แนวทางการบริหารจัดการของโรงเรียนในกำกับของรัฐ ที่เน้นการกระจายอำนาจโดยตรง ในสถานศึกษามีอำนาจอิสระและคล่องตัวในการตัดสินใจในการบริหารจัดการในด้านหลักสูตร การเงิน งบประมาณ บริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ด้วยระบบแบบมีส่วนร่วมบริหารงานโดยคณะกรรมการโรงเรียน

ลักษณะสำคัญของโรงเรียนในกำกับของรัฐ

๑. ความเป็นอิสระและคล่องตัวในการตัดสินใจ ในการบริหารจัดการด้านวิชาการ การเงิน และการบริหารงานทั่วไป ด้วยระบบการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๒. มีความพร้อมในการตรวจสอบและรับผิดชอบในผลงานตามข้อตกลง

๓. ลดภาระงบประมาณของรัฐบาลในระยะยาว

๔. มีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ

องค์ประกอบหลักของโรงเรียนในกำกับของรัฐ

๑. มีคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีองค์ประกอบที่เหมาะสมและหลากหลาย

๒. มีธรรมนูญโรงเรียนเป็นแผนหลักบริหารจัดการโดยกฎหมายรองรับ

๓. มีระบบการตรวจสอบและรายงานต่อต้านสังคมชุมชน

๔. มีงบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติมที่ได้จากการสนับสนุนของชุมชนและผู้ปกครอง นำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของนักเรียนตามจุดเน้นของโรงเรียน

เป้าหมายดำเนินการ

ปีการศึกษา 2546 ดำเนินการทดลองนำร่องเป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมและด้วยความสมัครใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายของโรงเรียนจำนวน 19 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 14 โรงเรียน และโรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 5 โรงเรียน

ปีการศึกษา 2547-2550 ดำเนินการขยายผลปีละประมาณ 10 % ของโรงเรียนที่มีความพร้อม

คุณสมบัติของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

๑. ภูมิหลังของโรงเรียนที่เป็นที่เชื่อถือ ศรัทธาของชุมชน สังคม และผู้ปกครอง
๒. ผู้บริหาร ครู ชุมชน และผู้ปกครอง ต้องมีความเต็มใจและเห็นชอบที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามเจตนา
รรมณ์ของโรงเรียน
๓. ศักยภาพของผู้บริหารต้องเป็นมืออาชีพ มีความคิดในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
๔. โรงเรียนมีศักยภาพที่จะแสดงคุณภาพให้เห็นชัดเจน มีความพร้อมที่จะรับการตรวจสอบและแสดงความรับผิดชอบ
ชอบในผลที่จะเกิดขึ้นซึ่งต้องมีพันธกิจกับชุมชนไว้ก่อนเริ่มดำเนินงาน
๕. ระบบการบริหารงบประมาณของโรงเรียนในช่วงที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันมีประสิทธิภาพมีความโปร่งใส
สามารถตรวจสอบได้

โรงเรียนที่สมัครเข้าร่วมโครงการ

ในเบื้องต้นในการทดลองนำร่องในเทอมแรกปีการศึกษา ๒๕๔๖ มีโรงเรียนสมัครเข้าร่วมโครงการทดลองนำ
ร่อง เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน ๑๔ โรงเรียน และโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน ๕ โรงเรียน

โรงเรียนวิถิพุทธ

คือ โรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้
เรียน โดยรวมของสถานศึกษา เน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา อย่างบูรณาการ

รูปแบบโรงเรียนวิถิพุทธ

จุดเน้น โรงเรียนวิถิพุทธดำเนินการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา
อย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น ” คือ มีปัญญาเข้าใจในทางคุณค่าแท้
ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงปัญญา และมีวัฒนธรรมเมตตา เป็นฐานการดำเนินชีวิตโดยมีผู้บริหารและคณะครูเป็น
กัลยาณมิตรการพัฒนา

ลักษณะโรงเรียนวิถิพุทธ เน้นการจัดสภาพทุก ๆ ด้าน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่าง
บูรณาการที่ส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญาวัชรธรรม ๔ ประการ คือ

๑. สัมปยุตสังเสวะ หมายถึงการอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีครู อาจารย์ดี มีข้อมูล มีสื่อที่ดี
๒. สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง เอาใจใส่ศึกษาโดยมีหลักสูตร การเรียนการสอนที่ดี
๓. โยนิโสมนสิการ หมายถึง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดีและถูกวิธี
๔. ชัมมานุชัมมปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้ถูกต้องเหมาะสม

การจัดสภาพของโรงเรียนวิถิพุทธ ประกอบด้วย ด้านกายภาพ คืออาคารสถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม
ล้อม เป็นต้น ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต เช่น กิจกรรมประจำวัน กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมนักเรียนต่าง ๆ ด้านการเรียน
การสอน เริ่มตั้งแต่การกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา การจัดหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ จนถึงกระบวนการเรียน
การสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ในการปฏิบัติต่อกันระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน หรือครูกับครู
เป็นต้น และ ด้านการบริหารจัดการ ตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ จุดเน้น การกำหนดแผนปฏิบัติการ การสนับสนุน ติดตาม
ประเมินผล และพัฒนาต่อเนื่อง ซึ่งการจัดสภาพในแต่ละด้านจะมุ่งเพื่อให้การพัฒนานักเรียนตามระบบไตรสิกขาดำเนินได้
อย่างชัดเจนมีประสิทธิภาพ ดังเช่น การจัดด้านกายภาพ ควรเป็นธรรมชาติ สภาพชวนให้มีจิตใจสงบ ส่งเสริมปัญญา กระตุ้น
การพัฒนาศรัทธา และศีลธรรม กิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต กระตุ้นให้การกิน อยู่ ดู ฟัง ดำเนินด้วยสติสัมปชัญญะเป็นไปตาม

คุณค่าแท้ ด้านการเรียนการสอน บูรณาการพุทธธรรมในการจัดเรียนรู้ชัดเจน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ เอื้ออาทร เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน ส่งเสริมทั้งวัฒนธรรมเมตตา และวัฒนธรรมแสวงปัญญา เป็นต้น

การบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธ

มีขั้นตอนสำคัญ เช่น การเตรียมการ เตรียมทั้งบุคลากร ผู้เกี่ยวข้อง แผนงาน ทรัพยากร ที่มุ่งเน้นสร้างศรัทธาและฉันทะในการพัฒนา การดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบต่างๆ ที่จัดเพื่อส่งเสริม ให้เกิดความเจริญงอกงามหรือปัญหาพฤติกรรม ในการพัฒนาผู้เรียน การดำเนินการพัฒนาทั้งผู้เรียนและบุคลากร ตามระบบไตรสิกขาอย่างต่อเนื่อง โดยใช้สภาพและ องค์ประกอบที่จัดไว้ข้างต้น ขึ้นต่อมา คือ การดูแลสนับสนุน ใกล้ชิด ด้วยท่าทีของความ เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน ที่จะทำให้การพัฒนานักเรียนและงาน ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อจากนั้น มีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้วยอิทธิบาท 4 และหลักอุปปญญตธรรม คือ ความไม่สันโดษในกุศลธรรม และความไม่ระย่อในการพากเพียร เป็นต้น ขึ้นสุดท้ายของกระบวนการบริหารแต่เป็นฐานสู่การพัฒนาในลำดับต่อไป คือ ขึ้นประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

ลักษณะการถือกุศลสัมพันธ์ โรงเรียนวิถิพุทธและชุมชน

จะมีลักษณะของการร่วมมือ ทั้งสถานศึกษา บ้าน วัด และสถาบันต่างๆในชุมชน ด้วยศรัทธาและฉันทะ ที่จะพัฒนาทั้งนักเรียน และสังคม ตามวิถิแห่งพุทธธรรม เพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน

การพัฒนามุคละการและคุณลักษณะบุคลากร การพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธแม้จะยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่บุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารและครู มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะเป็นปัจจัย ให้ผู้เรียนพัฒนาได้อย่างดี ทั้งการเป็นผู้จัดการเรียนรู้ และการเป็นแบบอย่างที่ดีในวิถีชีวิตจริง ในลักษณะ สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น การพัฒนามุคละการของสถานศึกษามีความจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องหลากหลายวิธีการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรมีคุณลักษณะที่ดีตามวิถิพุทธ เช่น ศรัทธาในพระพุทศศาสนา และพัฒนาตนให้ดำเนินชีวิตที่ดงาม ละเลิกอบายมุข การถือศีล 5 เป็นต้น ความเป็นกัลยาณมิตรต่อศิษย์ และการเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้น

การดำเนินการในระยะแรกของโครงการโรงเรียนวิถิพุทธ เดือนพฤษภาคม 2546 มีโรงเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการประมาณ 80 โรงเรียน มีทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ

โรงเรียนสองภาษา

โรงเรียนสองภาษา เป็นโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ความสามารถและทักษะทางภาษาของผู้เรียน และในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนต้องคำนึงถึงความสามารถพื้นฐานในการใช้ภาษาของผู้เรียน การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันดีงาม ตลอดจนการเรียนการสอนในบริบทของความเป็นผสมผสานกับความเป็นสากล สำหรับรูปแบบการจัด สามารถทำได้ ๒ แบบ คือ English Program (EP) และ Mini English Program (MEP) ซึ่งมีความแตกต่างกัน คือ EP จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษได้ทุกวิชา ยกเว้นภาษาไทยและสังคมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย กฎหมายไทย ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ส่วน MEP สอนได้ไม่เกิน ๕๐% ของชั่วโมงสอนทั้งหมดต่อสัปดาห์ ทั้งนี้โรงเรียนสามารถเก็บค่าเล่าเรียนเพิ่มจากโรงเรียนปกติได้ ในเบื้องต้น จะคัดเลือกโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในพื้นที่ที่มีความจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ดังต่อไปนี้

หลักการคัดเลือกโรงเรียนตัวเข้ม

๑. โรงเรียนสอนภาษาประเภท English Program (EP)

๑.๑ เป็นโรงเรียนที่มีความพร้อม มีครูเกณฑ์ (๑:๒๐) และมีครูภาษาอังกฤษตามเกณฑ์คืออย่างน้อย ๑ คน ต่อ ๑ ห้องเรียน

๒ โรงเรียนสองภาษาประเภท Mini English Program (MEP)

๒.๑ ควรเปิดในปีแรกของการแต่ละระดับเท่านั้น เช่น ระดับประถมศึกษา ก็ควรเปิดสอนเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ หรือระดับมัธยมศึกษาควรเปิดสอนเฉพาะไม่ควรเปิดมากกว่า ๑ ระดับ สำหรับโรงเรียนที่มีทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ และปีที่ ๔ ก็ควรเปิดระดับเดียว

๒.๒ ห้องเรียนที่อยู่ในโครงการโรงเรียนสอนภาษาทุกห้องเรียนต้อง ทั้งครูไทยและครูต่างชาติสอนคู่กันเป็น Team teaching

๒.๓ การเก็บค่าเล่าเรียนนักเรียนในโครงการเก็บได้ไม่เกินครึ่งหนึ่งของ EP ซึ่ง EP เก็บได้สูงสุดไม่เกินคนละ ๓๕,๐๐๐ บาทต่อภาคเรียน ดังนั้นนักเรียน MEP เก็บค่าเล่าเรียนได้ไม่เกิน ๑๗,๕๐๐ บาทต่อภาคเรียน

๒.๔ มีอาคารสถานที่ที่ต้องมีความพร้อม มีห้องเรียนเหลือเพียงพอที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ

๒.๕ ในทางปฏิบัติสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติอาจเปิดคู่ขนานกับกรมสามัญศึกษาในแต่ละจังหวัด เพื่อกรมสามัญศึกษาจะได้เป็นที่เลี้ยงและรับช่วงต่อในระดับมัธยมศึกษา

รายชื่อโรงเรียนตามโครงการ

๑. โรงเรียน English Program (EP) มีทั้งหมด ๕๖ โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน ๘ โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ๔๘ โรงเรียน ซึ่งกรมได้ให้ความเห็นให้โรงเรียนดังกล่าวดำเนินการตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๒

๒. โรงเรียน Mini English Program (MEP) จะเริ่มดำเนินการปีการศึกษา ๒๕๔๖ มีจำนวน ๕๑ โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน ๑๖ โรงเรียน และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน ๑๗ โรงเรียน ซึ่งได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการคัดเลือกแล้ว ดังรายละเอียดที่แนบมาพร้อม

การสนับสนุนของกระทรวงศึกษาธิการ

๑. จัดตั้งศูนย์รับครู recruitment center เพื่อเป็นศูนย์กลาง (กองการสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวง) ทั้งที่เป็นคนไทยและครูที่เป็นชาวต่างประเทศ

๒. โรงเรียนจัดหาครูทั้งคนไทยและต่างประเทศ

๓. ประสานการรับครูที่เป็นชาวต่างประเทศ โดยผ่านสถานทูตของประเทศนั้น ๆ และประสานกับสถาบันภาษาในแต่ละจังหวัด

๔. ปรับปรุงแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตการมีงานทำ เพื่อให้มีลักษณะ One Stop Service

๕. อบรมครูต้นแบบ โดยประสานบริติช เคาน์ซิล และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อบรมครูที่อยู่ในโครงการ EP และประสานสถาบันราชภัฏสวนดุสิต และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดอบรมครูให้มีคุณวุฒิ ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ วก ๑๐๖๕/๒๕๔๔

๖. จัดทำสื่อ ตำราเรียน โดยคณะกรรมการจากส่วนกลางให้คำแนะนำเรื่องสื่อและตำราเรียนที่เหมาะสมกับช่วงชั้น และกรมวิชาการ และ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จัดแปลตำราบางวิชาเป็นภาษาอังกฤษ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์

๗. E-learning โดยจัดหาสื่อและตำราเรียน จากการสั่งซื้อทาง Internet

๘. ติดตามและประเมินผล โดยจัดทำเป็น ๒ ระดับ คือ

(๑) วิจัยเพื่อหาข้อมูลการดำเนินงานทั้งหมด โดยคาดว่าจะมีแนวทาง ในการดำเนินการ การบริหารจัดการ การ วัดประเมินผลคุณภาพ โรงเรียนและนักเรียน ตลอดจนจัดทำมาตรฐานและตัวบ่งชี้

(๒) เสนอผลการวิจัย เพื่อสรุปผลการติดตามประเมินผล

๕. การให้โควต้าเด็กด้อยโอกาส ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก ๑๐๖๕/๒๕๔๔ ให้สถานศึกษาคัดเลือกนักเรียนที่มีความสามารถผ่านเกณฑ์ได้เข้าเรียน โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายเพิ่มอย่างน้อย ๓% ของจำนวนนักเรียนในโครงการ

การจัดการที่มีคณะกรรมการโดยมีภาคเอกชนเข้าร่วม

๑. โรงเรียนของรัฐจะมีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรรมการ โรงเรียน ซึ่งจะประกอบด้วยผู้แทนจากชุมชนและภาคเอกชนเข้าร่วมด้วย

๒. โรงเรียนเอกชนจะมีผู้แทนโรงเรียนเอกชนนายกสมาคมโรงเรียนนานาชาติแห่งประเทศไทยเป็นกรรมการในคณะกรรมการเนื้องานการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการเป็นภาษาอังกฤษ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

เป้าหมายเชิงปริมาณและคุณภาพ

๑. เชิงปริมาณ โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จะรับนักเรียนได้ไม่เกินห้องละ ๓๐ คน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ไม่เกินห้องละ ๓๕ คน ตามจำนวนห้องที่ได้รับอนุมัติให้เปิดสอน

๒. เชิงคุณภาพ มุ่งเน้นให้เด็กมีความรู้ความสามารถในการสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษและมีความคุ้นเคยกับการใช้ภาษาอังกฤษ

นโยบาย หลักเกณฑ์ และวิธีการ การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ เป็นภาษาอังกฤษ

แนบท้ายคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่ วก ๑๐๖๕/๒๕๔๔ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๔๔

นโยบาย

เพื่อให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกำหนดจัดเป็นภาษาไทยสามารถจัดเป็นภาษาอังกฤษได้อย่างมีคุณภาพ มีความเท่าเทียม และเป็นธรรม กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบายดังนี้

๑. การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ถือว่าเป็นทางเลือกหนึ่งของการจัดการศึกษา โดยให้สถานศึกษาจัดเป็นบางวิชาเท่านั้น

๒. ในกรณีที่สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษมีการเก็บค่าใช้จ่ายเพิ่มจากผู้ปกครอง สถานศึกษาต้องจัดเงินส่วนหนึ่งเป็นกองทุนสำหรับนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ความสามารถให้ได้เรียนตามต้องการ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

๓. การบริหารจัดการการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษต้องเอื้อประโยชน์ไปยังระบบการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทยในเรื่องการใช้สื่ออุปกรณ์ การใช้ห้องปฏิบัติการภาษาอังกฤษ ห้องปฏิบัติการวิชาอื่น ๆ และบุคลากรในสถานศึกษา

๔. การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ต้องคงไว้ซึ่งความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ภาษาไทย ศิลปะไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย และวัฒนธรรมไทย

๕. การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษต้องมีการกำกับ ติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ เป็นระยะ ๆ เพื่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

๖. การเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ให้หน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้กำหนดและตรวจสอบค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม

๗. การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการ และเป็นไปตามข้อกำหนดในหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

หลักเกณฑ์และวิธีการ

การบริหารจัดการ

๑. สถานศึกษาที่มีความพร้อม สามารถจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษได้ ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา เป็นต้นไป สถานศึกษาใดประสงค์จะจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ จะต้องเสนอโครงการให้หน่วยงานต้นสังกัด พิจารณาตามลำดับขั้น ทั้งนี้ ต้องได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการก่อนการเปิดสอน หน่วยงานต้นสังกัดต้องกำหนด หัวข้อเรื่องและวิธีการในการเขียนโครงการ

๒. การขออนุมัติโครงการ

๒.๑ สถานศึกษาเสนอโครงการต่อหน่วยงานต้นสังกัดตามลำดับ

๒.๒ หน่วยงานต้นสังกัดแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาโครงการ

๒.๓ คณะกรรมการตรวจสอบความพร้อมที่สถานศึกษา

๒.๔ คณะกรรมการประเมินผลการตรวจสอบ และแจ้งผลการประเมินต่อหน่วยงานต้นสังกัด

๒.๕ หน่วยงานต้นสังกัดให้ความเห็นชอบ

๒.๖ หน่วยงานต้นสังกัดเสนอขออนุมัติต่อกระทรวงศึกษาธิการ

๓. สถานศึกษาที่ได้รับอนุมัติให้ดำเนิน โครงการแล้ว ให้ดำเนินการภายใน ๒ ปี ถ้าไม่ดำเนินการภายในเวลาที่ กำหนด ให้ถือว่า โครงการนั้นสิ้นสุด

๔. สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษแล้วมีความประสงค์จะหยุดดำเนินการ ต้องแจ้งต่อหน่วยงานต้นสังกัดและผู้ปกครองนักเรียนล่วงหน้าอย่างน้อย ๒ ปี ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงการจบตัวประโยชน์ของนักเรียนชั้นสุดท้ายที่ รับเข้าเรียนด้วย

๕. สถานศึกษาที่จะจัดการเรียนการสอนสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่จัดเป็นภาษาไทย และกลุ่มที่จัดเป็นภาษาอังกฤษ ต้อง กำหนดให้มีกิจกรรมการพัฒนาครูสอนภาษาอังกฤษสำหรับกลุ่มที่จัดเป็นภาษาไทยไว้ในโครงการอย่างต่อเนื่อง จนสามารถ สอนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในการสื่อสารได้เหมือนเจ้าของภาษา

๖. สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษต้องจัดให้มีคณะกรรมการของสถานศึกษา ดำเนินการตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานของสถานศึกษาทั้งระบบ โดยมุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียนทั้งคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียน แล้วจัดทำเป็นรายงานประจำปีเสนอหน่วยงานต้นสังกัดและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ต่อเนื่อง

๗. เวลาและวิชาที่เปิดสอน

๗.๑ ระดับก่อนประถมศึกษา

จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษไม่เกินร้อยละ ๕๐ ของเวลาที่จัดกิจกรรม

๗.๒ ระดับประถมศึกษา

จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และพลศึกษา โดยคำนึงถึงความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาของศาสตร์นั้น ควบคู่กับภาษาอังกฤษ

๗.๓ ระดับมัธยมศึกษา

จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษได้ทุกวิชา ยกเว้นวิชาภาษาไทยและวิชาสังคมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้อง กับการเป็นไทย กฎหมายไทย ประเพณีและวัฒนธรรมไทย

๘. ครูผู้สอน

๘.๑ ระดับก่อนประถมศึกษา และประถมศึกษา ครูผู้สอนที่เป็นชาวต่างชาติต้องสามารถออกเสียงภาษาอังกฤษได้ถูกต้องตามสำเนียงของเจ้าของภาษา และใช้ภาษาไทยในการสื่อสารง่าย ๆ ได้ หรือจัดให้มีครูไทยที่สามารถใช้ภาษาในการสื่อสาร เข้าไปมีส่วนร่วมตลอดเวลา

๘.๒ จัดให้ครูผู้สอนทำสัญญาปฏิบัติงาน ให้ครบ ๑ ปี การศึกษาเป็นอย่างน้อย และมีบทลงโทษที่เข้มงวดหากละเมิดสัญญา

๘.๓ ครูผู้สอนทุกคนต้องจบปริญญาตรีเป็นอย่างน้อย และต้องมีหลักฐานการศึกษาในสาขาวิชาที่จะสอนหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง

๘.๔ ครูผู้สอนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ในการสื่อสารได้เหมือนเจ้าของภาษาและได้คะแนนสอบ TOEFL ไม่น้อยกว่า ๕๕๐ หรือ IELTS ไม่น้อยกว่า ๕.๕

๘.๕ ครูผู้สอนทุกคนต้องมีความรู้ความเข้าใจเด็กและวิธีการจัดการเรียนการสอน โดยมีหลักฐานการศึกษาด้านการสอนไม่น้อยกว่า ๑๕ หน่วยกิต

๘.๖ ครูผู้สอนชาวต่างประเทศต้องได้รับการอบรมด้านหลักสูตรของประเทศไทยภาษาและวัฒนธรรมไทย อย่างน้อย ๑๕ ชั่วโมง

๘.๗ สถานศึกษาต้องจัดให้ครูผู้สอนทุกคนทั้งที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้ศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนซึ่งกันและกัน เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด

๘.๘ ครูผู้สอนทุกคนต้องมีโอกาสได้รับการพัฒนา โดยได้รับการฝึกอบรมศึกษาดูงานในประเทศหรือต่างประเทศ อย่างน้อย ๓ ปีต่อครั้ง

๙. การรับนักเรียน

๙.๑ รับนักเรียนทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ

๙.๒ สถานศึกษาสามารถกำหนดเงื่อนไขความสามารถของผู้เรียนได้ตามความเห็นชอบของหน่วยงานต้นสังกัด

๙.๓ ให้สถานศึกษาคัดเลือกนักเรียนที่มีความสามารถผ่านเกณฑ์ ได้เข้าเรียนโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายเพิ่มอย่างน้อย ๓ % ของจำนวนนักเรียนในโครงการ

๙.๔ การจัดจำนวนนักเรียนแต่ละห้องเรียนควรเป็น ดังนี้

- ระดับก่อนประถมศึกษา ไม่เกินห้องละ ๒๕ คน
- ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น-ปลาย ไม่เกินห้องละ ๓๐ คน
- ระดับวิชาชีพ (ปวช.) ไม่เกินห้องละ ๓๐ คน
- ระดับวิชาชีพ (ปวส.) ไม่เกินห้องละ ๓๐ คน

๑๐. การเก็บค่าเล่าเรียน และการตั้งกองทุน

๑๐.๑ การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการเรียน ค่าธรรมเนียมอื่นในสถานศึกษาเอกชน และค่าใช้จ่ายในส่วนที่เพิ่มจากการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทยในสถานศึกษาของรัฐ ให้หน่วยงานต้นสังกัดสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดในอัตราที่เหมาะสม

๑๐.๒ สถานศึกษาและกรรมการสถานศึกษาต้องจัดตั้งกองทุน เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนที่ไม่ได้อยู่ในโครงการและมีความสามารถผ่านเกณฑ์ ได้เข้าเรียนในโครงการอย่างน้อย ๓ % ของจำนวนนักเรียนแต่ละปี และเพื่อใช้ดอก

ผลจากกองทุนส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันระหว่างนักเรียนในโครงการกับนักเรียนที่เรียนเป็นภาษาไทย

๑๑. การจัดการทรัพยากรและกิจกรรมของสถานศึกษา

๑๑.๑ สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษต้องบริหารจัดการ บุคลากร สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ห้องปฏิบัติการ และสถานที่ต่าง ๆ ให้ครูและนักเรียน ทุกคนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันและอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะสถานศึกษาของรัฐซึ่งใช้งบประมาณของรัฐ ต้องดูแลให้เกิดความเป็นธรรมอย่างแท้จริง

๑๑.๒ สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนสองกลุ่ม ต้องจัดให้นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมของโรงเรียน/ชุมชน โดยเฉพาะกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นไทย ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การจัดการเรียนการสอน

๑. สถานศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

๒. การจัดการเรียนการสอน ควรจัดในบริบทของความเป็นไทยผสมผสานความเป็นสากล โดยมุ่งเน้นความรัก ห่วงถิ่น ประเทศชาติ และความเป็นไทย

๓. สถานศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนทุกวิชา โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม สร้างความมั่นใจ และส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าใช้ภาษาในการสื่อสาร

๔. การจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษในระดับก่อนประถมศึกษา ต้องคำนึงถึงความสามารถพื้นฐานในการใช้ภาษาไทยของผู้เรียน ความพร้อม ความสนใจที่จะเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ควรจัดกิจกรรมง่าย ๆ ที่ทำให้นักเรียนมีความสุข สนุกสนาน สร้างความกระตือรือร้น และประสบความสำเร็จ เช่น การร้องเพลง การฟังนิทานประกอบภาพ การเล่นบทบาทสมมุติ การเล่นเกมการศึกษา เป็นต้น

การกำกับ ติดตาม และประเมินโครงการ

๑. กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานต้นสังกัดสถานศึกษาต้องจัดให้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลโครงการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษทั้งในด้านความพร้อมในด้านการเตรียมการของสถานศึกษา การบริหารจัดการ การดำเนินงานของสถานศึกษาและคุณภาพของผู้เรียน

๒. กระทรวงศึกษาธิการต้องส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน การลดค่าใช้จ่าย คุณภาพของครูผู้สอน และวิธีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

๓. กระทรวงศึกษาธิการต้องส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัย เพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียน การสอนวิชาภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

หมายเหตุ สำหรับการจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษในสถานศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ชั้นสูง (ปวส.) ให้ใช้นโยบาย และหลักเกณฑ์วิธีการนี้ไปจนกว่าจะโอน ไปอยู่ในระดับอุดมศึกษา

สรุปโครงการโรงเรียนใช้ ICT เพื่อพัฒนาการเรียนรู้

หลักการและเหตุผล

เป็นโครงการที่ใช้ ICT พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้เป็นคนที่คนเก่งมีความสุข สำหรับเป็นต้นแบบแก่โรงเรียนอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อนำ ICT พัฒนาระบบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย

โรงเรียนระดับประถมศึกษา ๕ แห่ง และระดับมัธยมศึกษา ๕ แห่ง

การดำเนินการ (รายละเอียดตามร่างแผนดำเนินงาน โครงการโรงเรียนต้นแบบใช้ ICT)

๑. มหาวิทยาลัย ๕ แห่งประกอบด้วย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร(ทับแก้ว) รับเป็นเจ้าภาพดำเนินการร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ แต่ละมหาวิทยาลัยจะรับผิดชอบดูแลโรงเรียนระดับประถมศึกษา ๑ แห่งและระดับมัธยมศึกษา ๑ แห่ง

๒. คัดเลือกโรงเรียนจำนวน ๑๐ แห่ง เข้าร่วมโครงการโดยมีคุณลักษณะดังนี้

๒.๑ เป็นโรงเรียนที่ผู้บริหาร ผู้สอน เข้าร่วมโครงการโดยมีคุณลักษณะดังนี้

๒.๒ เป็นโรงเรียนขนาดเล็กหรือขนาดกลางที่อยู่ในระหว่างการพัฒนา

๒.๓ เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพและปริมณฑล (อยู่ในระหว่างการคัดเลือก)

๓. มหาวิทยาลัยเสนอแผนดำเนินการเพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการพิจารณานำโครงการเป็นแผนรวมของกระทรวงเพื่อขออนุมัติและแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการต่อไป

๔. ดำเนินการประชุมสัมมนา อบรมครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินงานโรงเรียนต้นแบบใช้ ICT ตามรูปแบบของมหาวิทยาลัยได้นำเสนอในแผนดำเนินงานซึ่งมี ๒ รูปแบบ

๔.๑ รูปแบบที่ ๑ เน้นการพัฒนาระบบการเรียนการสอนโดยใช้ ICT ด้วยทฤษฎี Constructionism

๔.๒ รูปแบบที่ ๒ เน้นการใช้ ICT พัฒนาระบบการเรียนการสอน

๕. โรงเรียนการดำเนินการเรียนการสอนตามรูปแบบ โรงเรียนต้นแบบใช้ ICT เปิดภาคเรียนที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๔๖ เป็นต้นไป

๖. ติดตาม ประเมินผลและรายงานการดำเนินการให้กระทรวงพิจารณาทุกเดือน

ร่างแผนการดำเนินงานโครงการโรงเรียนต้นแบบการใช้ ICT

(๔) /ก.พ. ๔๖ ประชุมผู้แทนมหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสถานศึกษา กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ๒๖ - ๒๗ ก.พ. ๔๖

(๑) /มี.ค. ๔๖ ประชุมผู้แทนมหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อกำหนดคุณสมบัติโรงเรียนที่จะเข้าร่วมโครงการ ๔ มี.ค. ๔๖

(๒) /มี.ค. ๔๖ ทำหนังสือขอรับความร่วมมือมหาวิทยาลัยและแจ้งกรมส่งรายชื่อโรงเรียนเข้าร่วมโครงการอย่างเป็นทางการ

(๔) /มี.ค. ๔๖ มหาวิทยาลัยเสนอแผนการดำเนินการ ศธ. พิจารณาและบูรณาการแผนมหาวิทยาลัย รวมถึงเสนอของบประมาณสนับสนุนพร้อมแต่งตั้งคณะกรรมการ

(๑) /เม.ย. ๕๖ มหาวิทยาลัยประชุมแนวทางการดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน

(๒) /เม.ย. ๕๖ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานประกอบด้วยผู้แทนมหาวิทยาลัย ผู้แทนสถานศึกษา และผู้แทนกรมเพื่อดำเนินงานและกำกับติดตามโครงการ

(๒) /เม.ย. ๕๖ สำรวจและเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาในด้านฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องรวมถึง ครู อาจารย์ และบุคลากร ที่สามารถนำ ICT มาใช้พัฒนาการเรียนการสอน

(๓-๔) /เม.ย. ๕๖ มหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบจัดอบรม บุคลากรให้มีความรู้ด้าน ICT มาพัฒนาการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสาขาวิชา

(๑) /พ.ค. ๕๖ สถานศึกษานำผลการ ICT มาใช้ในการเรียนการสอนตามกลุ่มสาระ โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นที่เลี้ยง พัฒนาหลักสูตรสื่อการเรียนการสอนและกำกับติดตามให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด (เฉพาะช่วงชั้น เฉพาะสาขาวิชา)

(๒) /พ.ค. ๕๖ ดำเนินการเรียนการสอนตามรูปแบบของโรงเรียนต้นแบบ ICT ๑๗ พ.ค. ๕๖

(๓) /พ.ค. ๕๖ จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างมหาวิทยาลัยและผู้บริหารโรงเรียน/ ผู้สอนที่เข้าร่วมโครงการเพื่อระดมความคิดสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อทราบจุดอ่อนและจุดแข็งของโครงการ

(๔) /พ.ค.-๔) ส.ค. ๕๖ ประชุมคณะกรรมการ ฯ เพื่อประเมินผลการดำเนินงานเสนอให้ ศษ. พิจารณา เดือนละ 1 ครั้ง รายงานผลครั้งที่ ๑

(๑) /ก.ย. ๕๖ สรุปผลการดำเนินงานภาคเรียนที่ ๑ /๒๕๕๖

(๑) /ต.ค. ๕๖ ประชุมสัมมนาปรับโครงการสำหรับดำเนินการในภาคเรียนที่ ๒ /๒๕๕๖ ต่อไป

กรอบแนวคิด

เป็นโรงเรียนที่นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการศึกษาทั้งในด้านพัฒนาองค์ความรู้ กระบวนการจัดการศึกษาและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสร้างคนรุ่นใหม่ให้เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณธรรมจริยธรรม ในการใช้ ICT เป็นเครื่องมือเสริมแสวงหาความรู้และพัฒนาองค์ความรู้ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งส่วนหนึ่งจะเป็นการสอนทางไกลผ่านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีทั้งในเวลาและนอกเวลาการเรียนการสอน ทำให้ระบบการเรียนรู้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ช่วยผู้เรียนที่มีความแตกต่างทางด้านฐานะและความพร้อมมากขึ้น รวมทั้งมีศักยภาพต่างกันได้ ซึ่งคาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ได้ตลอดเวลา และสามารถปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในสังคมได้

ลักษณะของโรงเรียน

เป็นโรงเรียนสายสามัญ ซึ่งจะนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมในการเรียนการสอน (ระยะต่อไปจะขยายผลไปสู่สาขาอาชีพและการศึกษาเอกชน) **องค์ประกอบ** ได้แก่

๑. ความพร้อมของผู้สอนและผู้เรียน

๒. สื่อและซอฟต์แวร์

๓. เครือข่ายคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์

๔. หลักสูตรและวิธีการหรือกระบวนการเรียนการสอน

ทั้ง ๔ องค์ประกอบนี้จะนำไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมาย

ภารกิจและหน้าที่

๑. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ การดำรงชีวิตและการทำงาน ซึ่งใช้ ICT โดยมีผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถและอย่างใกล้ชิด

๒. ฝึกฝนพัฒนาผู้เรียน ให้มีความสมบูรณ์ในทางปัญญาและความเป็นมนุษย์

รูปแบบของโรงเรียนในการโครงการทดลอง

๑. เป้าหมาย ๑๐ แห่งเป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมระดับหนึ่งซึ่งอยู่ไม่ห่างจากมหาวิทยาลัยพี่เลี้ยง (มหาวิทยาลัยละ ๒ โรงเรียน คือระดับประถมศึกษา ๑ โรงเรียน และระดับมัธยมศึกษา ๑ โรงเรียน)

๒. บุคลากร ผู้บริหาร/ ครู – อาจารย์ / เจ้าหน้าที่ที่มีความกระตือรือร้น มีความสามารถในการใช้ ICT พอสมควร มีน้ำใจรักการสอนและการให้บริการ

๓. อาคารสถานที่ / อุปกรณ์ มีห้องเรียน ICT และจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์พอเพียงในระดับเบื้องต้นรวมทั้งเชื่อมโยงระบบ Internet ได้

๔. การจัดการเรียนการสอน

กำหนดกิจกรรมและหลักสูตรที่จะใช้ ICT ในการจัดการเรียนการสอน

จัดหาสื่อและผลิตสื่อ หรือแหล่งความรู้ให้พอเพียง

เตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน

จัดให้มีการประเมินผลเปรียบเทียบกับในเรื่องที่จัดการเรียนการสอนปกติ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

๑. ประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการและวางแผน กำหนดกรอบและทิศทางดำเนินงานและยกร่างโครงการ

๒. ขออนุมัติโครงการและแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน

๓. เลือกสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาที่มีความพร้อมและมีศักยภาพ เพื่อเข้าร่วมโครงการ โดยคัดเลือกโรงเรียนในจังหวัดที่มีมหาวิทยาลัยเพื่อให้มหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนโรงเรียนเป้าหมายให้นำเอา ICT มาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน

๔. มหาวิทยาลัยรับผิดชอบจัดอบรมครู – อาจารย์ผู้สอนในด้านต่อไปนี้

พัฒนาแผนการเรียนการสอน

กระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา

ศึกษาหาแหล่งความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ทางเครือข่าย Internet

๕. ให้สถานศึกษานำบูรณาการ ICT มาใช้ในการเรียนการสอนตามกลุ่มสาระโดยมหาวิทยาลัยที่รับผิดชอบเป็นผู้ดูแล เป็นพี่เลี้ยงช่วยพัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน และนิเทศติดตาม ให้ความช่วยเหลือด้านการสร้างเครือข่ายต่อเชื่อมเทคนิควิธีการ อย่างใกล้ชิดตามความต้องการของสถานศึกษา และมหาวิทยาลัยพี่เลี้ยง

๖. ประชุมสัมมนาครู – อาจารย์ผู้สอน โรงเรียนต้นแบบเพื่อรับทราบปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะจากผู้ปฏิบัติ

๗. รายงานผลโครงการเพื่อให้กระทรวงทราบถึงผลการดำเนินงาน สภาปัญหา

๘. นิเทศและติดตามงานโครงการ

ระยะเวลาดำเนินการ

กุมภาพันธ์ – พฤศจิกายน ๒๕๔๖ (โดยจะเริ่มดำเนินการทดลองได้ในเทอมแรกของปีการศึกษา ๒๕๔๖)

ความคืบหน้าของโรงเรียนใช้ ICT เพื่อพัฒนาการเรียนรู้

สืบเนื่องจากการประชุมปฏิบัติการการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ ในระหว่างวันที่ ๒๖-๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ ณ โรงแรมแกรนด์ไฮแอท เอราวัณ กรุงเทพมหานคร. ศูนย์สารสนเทศ สป. ได้เชิญผู้แทนมหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (สศ., สปข, สช., สสวท., สกศ., กศน, และ NECTEC) เข้าร่วมประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางการดำเนินงาน ในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๖ ณ กระทรวงศึกษาธิการ

หลังจากการประชุมครั้งที่ ๑ มหาวิทยาลัย และกรมได้ทำการสำรวจและเสนอชื่อ โรงเรียนที่จะเข้าร่วมโรงเรียนรูปแบบใหม่ โดยมหาวิทยาลัยศิลปากรทับแก้ว เสนอ โรงเรียนท่าม่วงราษฎร์บำรุง (สศ.) และโรงเรียนอนุบาลลูกแก้วประชาสุขุทิส (สปข.) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ เสนอ โรงเรียนวัดเขมาภิรตาราม (สศ.) และโรงเรียนกลาโหมอุทิส (สปข.)

หลังจากการประสานงานระดับมหาวิทยาลัย และกรมเสนอรายชื่อโรงเรียนที่ผู้บริหารมีความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการ ก็ได้มีการประชุมเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้มหาวิทยาลัยที่ต้องการพบปะโรงเรียนเพื่อการตัดสินใจทำงานร่วมกัน ได้รับทราบความคาดหวังของโรงเรียน ในวันที่ ๓๑ มีนาคม ณ กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ได้รายชื่อโรงเรียนที่จะเข้าร่วมกับมหาวิทยาลัยเพื่อที่จะดำเนินการโรงเรียนใช้ ICT เพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ระหว่างนี้ได้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้ จัดประชุมปฏิบัติการ “การเรียนรู้ในแนวคิดใหม่ ทำใหม่” ณ สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ ๑๐-๑๑, ๑๕-๒๐ เมษายน ๒๕๔๖ โดยมีอาจารย์จากโรงเรียนราชวินิตร่วมเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในการฝึกอบรมด้วย และในวันที่ ๒๘-๓๐ เมษายน นี้ได้มีการประชุมปฏิบัติการเป็นรอบที่สอง เรื่อง “เครื่องมือ ICT เพื่อการเรียนรู้”

สำหรับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ อยู่ในระหว่างดำเนินการตกลง ทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างโรงเรียนและสถาบัน อาทิ มหาวิทยาลัยศิลปากรได้ทำการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน และระหว่างนี้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และ มหาวิทยาลัยศิลปากรทับแก้ว ได้วางแผนปฏิบัติงานไว้แล้ว

ขณะนี้ ศูนย์สารสนเทศ สป. ได้ยกร่างคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานโรงเรียนใช้ ICT เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ประกอบด้วยคณะกรรมการอำนวยการและคณะทำงานอีก ๕ คณะ (มหาวิทยาลัย โรงเรียน และผู้ประสานงาน) ศูนย์สารสนเทศ สป. จะได้แจ้งไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายในวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๖ เพื่อให้ผู้บริหารได้รับทราบและอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน

ภายในเดือน พฤษภาคม ๒๕๔๖ ศูนย์สารสนเทศ สป. จะได้เชิญคณะทำงานโรงเรียนใช้ ICT เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการอำนวยการและคณะทำงานทั้ง ๕ คณะ มาร่วมประชุมรายงานความคืบหน้า และให้โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายได้นำเสนอ โครงการ แผนงานในส่วนของโรงเรียนต่อไป

แผนแม่บทเพื่อพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษมีความสามารถพิเศษ

สรุปสาระสำคัญโดยสังเขป

ความเป็นมา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐ วรรคสี่ ระบุว่า การจัดการศึกษาสำหรับบุคคล ซึ่งมีความสามารถพิเศษต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

สภาพปัญหาในการดำเนินงาน และความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ปัญหาของชาติ

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการทำงานของหน่วยงานต่างๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษ
๒. เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษที่เชื่อมโยงทุกระดับการศึกษา
๓. เพื่อเป็นแนวทางในการสรรสร้างบุคคลที่มีความสามารถพิเศษอย่างต่อเนื่อง และจริงจังในประเทศไทย
๔. เป็นกลไกในการประสานการทำงานร่วมกัน
๕. เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุน
๖. เพื่อเป็นเครื่องมือในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

แผนการดำเนินงาน ประกอบด้วย ๑๐ แผนงาน

๑. แผนงานด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากร
๒. แผนงานด้านการวิจัยและพัฒนา
๓. แผนงานจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนทั่วไป (Schools in School)
๔. แผนงานปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้ที่มีความสามารถ
๕. แผนงานจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษระดับอุดมศึกษา
๖. แผนงานการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมผู้ที่มีความสามารถพิเศษ
๗. แผนงานส่งเสริมบทบาทของสถาบันครอบครัวในการพัฒนาเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษ
๘. แผนงานด้านการบริการและการจัดการ
๙. แผนงานพัฒนาระบบคลังข้อมูล
๑๐. แผนงานความร่วมมือระหว่างประเทศ

ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานที่ผ่านมา

๑. ด้านโครงสร้างและกลไกในการบริหารจัดการ
  - ขาดองค์กรกลางระดับชาติ
  - ขาดการประสานการดำเนินงานที่เชื่อมต่อ
  - ขาดการวางระบบและกลไกที่จะค้นหาและพัฒนาเด็กตั้งแต่เยาว์วัย
  - ขาดการเชื่อมโยงภายในระบบการศึกษา
  - ขาดการเชื่อมโยงกับองค์กรเครือข่ายสนับสนุน
๒. ด้านองค์ความรู้
  - ผู้เกี่ยวข้อง ขาดความรู้ ความเข้าใจ
  - ครู ผู้บริหาร ยังมีความเข้าใจผิดและไม่ทราบแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม
  - ขาดบุคลากรที่มีความรู้ มีประสบการณ์

ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน กำหนดเป็น

๑. ระดับนโยบาย
  - จัดทำแผนพัฒนาประเทศที่ระบุเป้าหมายสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย
  - วางระบบกลไกการดำเนินงานที่ชัดเจน
  - ส่งเสริมองค์กรเครือข่าย

จัดทำแผนการผลิต พัฒนาบุคลากร
การจัดตั้งรวมถึงการพัฒนาโรงเรียนเฉพาะทาง

๒. ระดับปฏิบัติ

๒.๑ สถานศึกษา
ปรับระบบการจัดการเรียนการสอน
จัดระบบการวัดผล
ปรับโครงสร้างการบริหารงาน
พัฒนาบุคลากร
ระดมทรัพยากร
ระดมความร่วมมือ

(ขณะนี้อยู่ระหว่างการประสานจัดทำรายละเอียด ร่วมกับทบวงมหาวิทยาลัยและองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง)

ความเป็นมา

จากการที่ประเทศไทยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ที่มีความสามารถพิเศษว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่มีค่ายิ่งกลุ่มหนึ่งซึ่งหากได้รับการพัฒนาในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมจะทำให้บุคคลเหล่านี้สามารถก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำพาประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างก้าวกระโดด และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบกับแผนพัฒนาการศึกษา สำหรับเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติเสนอเมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๔๑ แต่เนื่องจากระยะที่ผ่านมาองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในเรื่องดังกล่าว รวมทั้งการสนับสนุนจากฝ่ายต่างๆยังมีไม่เพียงพอ เป็นเหตุการนำนโยบายสู่การปฏิบัติยังไม่เกิดผลเท่าที่ควรตามที่วางเป้าหมายไว้ในปี ๒๕๔๑-๒๕๔๔

ปัจจุบันแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษได้เริ่มชัดเจนขึ้น หลังจากมีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ซึ่งบัญญัติสิทธิในการศึกษาของกลุ่มบุคคล ดังกล่าวไว้ด้วยนั้น ได้ประกาศใช้มาได้ระยะหนึ่งและที่สำคัญคือรัฐบาลสมัยปัจจุบัน ซึ่งมี พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำประกาศ ได้ให้ความสำคัญอย่างสูงที่จะส่งเสริมสนับสนุนของบุคคลกลุ่มนี้ จึงมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการจัดทำแผนแม่บทเสนอต่อคณะรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องครบวงจร และให้เกิดการประสานเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่มุ่งให้การจัดการศึกษาช่วยพัฒนาผู้ที่มีความสามารถพิเศษได้อย่างเต็มตามศักยภาพ และนำไปสู่การสร้างสรรคความเจริญก้าวหน้า ให้แก่สังคมและประเทศชาติได้อย่างก้าวกระโดดต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานให้แก่หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำและปรับปรุงแผนงาน / โครงการเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษ ให้สามารถพัฒนาจนบรรลุศักยภาพสูงสุดของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งมีคุณธรรมและเจตคติที่จะรับใช้สังคมตามนโยบายที่กำหนดไว้

๒. เพื่อกำหนดระบบการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษให้มีความยืดหยุ่นและต่อเนื่องเชื่อมโยงในทุกระดับการศึกษาที่ตอบสนองต่อการพัฒนาความสามารถพิเศษของเด็กและเยาวชน ไทยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

๓. เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์กลุ่มบุคคลที่มีความสามารถพิเศษให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และจริงจังในประเทศไทย เพื่อเป็นแกนนำของสังคมในการพัฒนา การประดิษฐ์การประยุกต์ศาสตร์ / องค์ความรู้ และทักษะในสาขา

ต่างๆ และเกิดการประสาน เชื่อมโยงระหว่างทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาประเทศกับการพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็ก และเยาวชน ผู้มีความสามารถพิเศษเพื่อให้สามารถพัฒนาประเทศไทยได้อย่างก้าวกระโดด

๔. เพื่อเป็นกลไกในการประสานการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การพัฒนาเด็ก และเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษเป็นไปในทิศทางที่ประสานสอดคล้องและเชื่อมโยงอย่างครบวงจร

๕. เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ใช้เป็นกรอบในการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อ การพัฒนาเด็กและเยาวชนผู้ มีความสามารถพิเศษ

๖. เพื่อเป็นเครื่องมือในการดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อเป็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษ บรรลุผลตามนโยบายและเป้าหมายของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษ

แผนการดำเนินงาน

เพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในอดีต เห็นควร กำหนดให้มีแผนงานเพื่อให้เกิดโครงการและกิจกรรมอย่างเป็นระบบและครบวงจร จำนวน ๑๐ แผนงาน ดังนี้

๑. แผนงานด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากร

๒. แผนงานด้านการวิจัยและพัฒนา

๓. แผนงานจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใน โรงเรียนทั่วไป (Schools in School)

๔. แผนงานพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน เฉพาะทาง

๕. แผนงานจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ ระดับอุดมศึกษา

๖. แผนงานการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมผู้ที่มีความสามารถพิเศษ

๗. แผนงานส่งเสริมบทบาทของสถาบันครอบครัวในการพัฒนาเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษ

๘. แผนงานด้านการบริหารและการจัดการ

๙. แผนงานการพัฒนาระบบคลังข้อมูล

๑๐. แผนงานความร่วมมือระหว่างประเทศ

๑. แผนงานด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากร

เหตุผลและความจำเป็น

เนื่องด้วยขณะนี้ประเทศยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความสามารถพิเศษ อยู่เป็นอันมาก สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนสาขาวิชาดังกล่าวมีอยู่เพียงแห่งเดียวในประเทศไทย คือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วัชรโรฒ ซึ่งเปิดสอนในระดับปริญญาโท ในขณะที่หลายๆ ประเทศ มีมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงได้เปิดสอนสาขาวิชาดังกล่าว ทั้งในระดับปริญญาโท และปริญญาเอก รวมทั้งให้การอบรมและพัฒนาบุคลากร รวมถึงให้ความรู้แก่บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จึงเห็นสมควรที่ประเทศไทยจะต้องสร้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการ การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้เกิดขึ้นอย่างเพียงพอ เพื่อรองรับการดำเนินงานในเรื่องนี้

๑) การจัดส่งบุคลากรศึกษาต่อระดับปริญญาโทและปริญญาเอก สาขาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความ สามารถพิเศษ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๒) การเปิดสอนสาขาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษในคณะครุศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และคณะศิลปศาสตร์ ของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศ

๓) การเสริมความรู้ครูประจำการ เพื่อการจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ

๒. แผนงานด้านการวิจัยและพัฒนา

เหตุผลและความจำเป็น

การจัดการศึกษาและบริการสำหรับเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษในสังคมไทยปัจจุบันนั้น แม้ว่าจะมีโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการศึกษาให้กับกลุ่มบุคคลดังกล่าวอยู่จำนวนหนึ่งแล้วก็ตาม แต่จากการวิเคราะห์ในรายละเอียดผนวกกับการประเมินผลสภาพการจัดการศึกษาและบริการ พบว่าโครงการส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงาน โดยเฉพาะในเรื่องการคัดสรรเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษ การขาดเครื่องมือในการทดสอบศักยภาพ การขาดแนวทางในการจัดทางศึกษาที่ถูกต้อง ชัดเจน และครอบคลุม รวมทั้งการที่มิได้มีการสร้างสมองค์ความรู้ ทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว และมีงานวิจัยในบริบทของประเทศไทยยังไม่เพียงพอ จึงทำให้การจัดการศึกษาและบริการสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชน ผู้มีความสามารถพิเศษตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ยังไม่ประสบผลสำเร็จเต็มที่

ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และระบบการจัดการศึกษาและบริการ ที่ถูกต้อง สำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษเพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้รับการพัฒนาศักยภาพจนบรรลุถึงขั้นสูงสุด ในศาสตร์สาขาที่สนใจ และได้รับการพัฒนาจิตใจให้เป็นคนที่สมบูรณ์ควบคู่กันไปอย่างสมดุล บนพื้นฐานของสังคมแห่งความเป็นไทย ทั้งนี้ก็เพื่อให้สังคมไทยมีกลุ่มผู้นำ ซึ่งจะเป็พื้นฐานพลังอำนาจสำคัญที่จะทำให้ประเทศไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้ท่ามกลางวิกฤตการณ์ต่างๆ และสานฝันไปสู่ความเป็นจริงในการก้าวล้ำหน้าโลกได้ในอนาคต แผนงานย่อยด้านการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วยกรวิจัยดังนี้

- ๑).การวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษระดับประถมวัย
- ๒).การวิจัยและการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษระดับประถมศึกษา
- ๓).การวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษระดับมัธยมศึกษา
- ๔). การวิจัยการพัฒนาูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษระดับอุดมศึกษา
- ๕). การวิจัยและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบและพัฒนาความสามารถพิเศษ

๓. แผนการจัดการเรียนการสอนสำหรับที่มีความสามารถพิเศษระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน ทั่วไป (Schools in School)

เหตุผลและความจำเป็น

เด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษของประเทศไทย โดยเฉลี่ยแล้วมีอยู่ไม่น้อยกว่าสถิติในประเทศอื่นๆ คือประมาณร้อยละ ๓ ในแต่ละสาขา กระจายกันอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งโรงเรียนสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษเฉพาะทางไม่อาจรองรับเด็กเหล่านี้ได้ และโดยหลักการที่ถูกต้องของการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ที่มีความต้องการพิเศษ (Special Education Needs) ซึ่งรวมทั้งกลุ่มเด็กที่มีความสามารถพิเศษนั้นในระดับสากลเป็นที่ยอมรับว่า การเรียนร่วมอยู่ในโรงเรียนปกติเป็นวิธีการที่ถูกต้อง ทั้งในมิติทางด้านสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ

ปัจจุบันผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการด้านการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษของไทย ได้พยายามพัฒนารูปแบบของการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ (Gifted Education) ให้ถูกต้องเหมาะสม เป็นไปตามปรัชญาและหลักการมากยิ่งขึ้น ในลักษณะของการเรียนร่วมอยู่ในโรงเรียนปกติ โดยมีห้องเรียนพิเศษที่อาจเรียกได้ว่าเป็น Schools in

School โดยเริ่มตั้งแต่การวางโครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษา เพื่อให้มีการค้นหาและพัฒนาความสามารถพิเศษตั้งแต่เยาว์วัย และเชื่อมโยงต่อเนื่อง ไปจนถึงระดับการศึกษาที่สูงขึ้น โดยให้มีการคัดแยกด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับเด็กแต่ละกลุ่ม การปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอน การปรับหลักสูตร การพัฒนาสื่อ การวัดผลประเมินผล การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและอื่นๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพสูงสุดของผู้เรียนแต่ละคนที่มีอยู่ อันเป็นหลักการสำคัญของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งขณะนี้ได้เริ่มดำเนินการนำร่อง ทั้งในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาไปบ้างแล้ว และเกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ที่ควรให้การขยายผลออกไปให้กว้างขวางมากขึ้น ซึ่งการดำเนินงานประกอบไปด้วย

๑). การค้นหาแววความสามารถพิเศษและการจัดการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาย่างถูกต้องในระดับก่อนประถมศึกษา และประถมศึกษา

๒). การจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในลักษณะการมีห้องเรียนพิเศษในโรงเรียนทั่วไป

๔. แผนงานปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษระดับการศึกษาพื้นฐาน ในโรงเรียนเฉพาะทาง

เหตุผลและความจำเป็น

การจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษส่วนหนึ่งนั้น ต้องการให้เด็กและเยาวชนมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางอย่างเข้มข้น ตั้งแต่ในระดับการศึกษาพื้นฐาน ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทย จึงได้จัดตั้งโรงเรียนเฉพาะทางขึ้นส่วนหนึ่งทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ ดนตรี กีฬา ซึ่งรัฐได้จัดสรรงบประมาณสูงกว่าโรงเรียนปกติทั่วไปให้แก่โรงเรียนเฉพาะทางเหล่านี้ ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า โรงเรียนเหล่านี้ยังต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษได้อย่างจริงจังตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา จึงเห็นสมควรให้มีการปรับปรุงโรงเรียนเฉพาะทางที่เกิดขึ้นแล้ว ทั้งในเรื่องของบุคลากร สื่อ / อุปกรณ์ การคัดสรรเด็กเข้าเรียน การจัดการเรียนการสอนที่ต้องการให้เกิดความเชี่ยวชาญตามสาขาที่ต้องการซึ่งรวมถึง

- ๑). โรงเรียนจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
  - ๒). โรงเรียนสังคีตวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
  - ๓). โรงเรียนกีฬา
- ฯลฯ

๕. แผนงานการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษระดับอุดมศึกษา

เหตุผลและความจำเป็น

เพื่อให้เกิดการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษให้เต็มตามศักยภาพอย่างครบวงจรทุกระดับการศึกษา นอกจากการปรับเปลี่ยนหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาพื้นฐานแล้ว จะต้องต่อเนื่องจนถึงระดับอุดมศึกษาที่วางเป้าหมายให้การศึกษาระดับอุดมศึกษาของเยาวชนกลุ่มนี้เชื่อมโยงกับการพัฒนาประเทศ ฉะนั้น การศึกษาได้ในระดับอุดมศึกษาจะต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ ที่ต่อเนื่องจากการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมตามหลักการของการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษ และสอดคล้องกับเป้าหมายหรือทิศทาง จึงจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศได้อย่างก้าวกระโดด จึงเห็นควรมีการดำเนินการดังนี้

๑). จัดการทำระบบเรียนล่วงหน้า (Advance Placement Program) ในระดับอุดมศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ที่เรียนอยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒). การจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษระดับอุดมศึกษา

๓). การวางเป้าหมายการพัฒนาประเทศกับการผลิตบัณฑิตที่มีความสามารถพิเศษ ในระดับอุดมศึกษา

๖. แผนงานการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมผู้ที่มีความสามารถพิเศษ

เหตุผลและความจำเป็น

การพัฒนาผู้ที่มีความสามารถพิเศษเพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศในสาขาต่าง ๆ ต้องการความช่วยเหลือส่งเสริมจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันมูลนิธิ ฯลฯ เพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การส่งเสริมซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ในปัจจุบันได้มีโครงการที่เป็นกิจกรรมเสริมพิเศษให้แก่เด็กเก่งเกิดขึ้นหลายโครงการจากหลายๆหน่วยงาน ซึ่งส่วนหนึ่งมีเป้าหมาย เพื่อให้เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ได้มีโอกาสเข้าร่วมการแข่งขันความสามารถในระดับโลก รวมถึงการจัดค่าย การทำโครงการ การทุนศึกษาต่อ ที่จะนำมาซึ่งชื่อเสียงของประเทศและการตื่นตัวของเด็กและเยาวชนไทย ที่จะพัฒนาความสามารถของตนเองให้เต็มตามศักยภาพการดำเนินงานเหล่านี้ ควรสนับสนุนส่งเสริมเพื่อเปิดให้เด็กและเยาวชนไทยได้รับโอกาสเหล่านี้อย่างทั่วถึง ตัวอย่างของกิจกรรมพิเศษเหล่านี้ได้แก่

- ๑) ชื่อ .....
- ผู้สนับสนุน .....
- ๒) ชื่อ .....
- ผู้สนับสนุน .....

๗. แผนงานส่งเสริมบทบาทของสถาบันครอบครัวในการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ

เหตุผลและความจำเป็น

ในปัจจุบันหลายประเทศได้พยายามคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อแสวงหาผู้ที่มีความสามารถพิเศษ หรือเป็นเลิศในด้านต่างๆ เพื่อเป็นกำลังสำคัญของประเทศในการดำเนินงานดังกล่าว ได้มีองค์กรที่เกี่ยวข้องเกิดขึ้นหลายองค์กรในระดับโลก ได้แก่ World Council for the Gifted and Talented Children ดำเนินงานในรูปแบบการแลกเปลี่ยนและความร่วมมือทางด้านวิชาการ จากประเทศสมาชิกทั่วโลก ในระดับภูมิภาคมีองค์กรซึ่งทำงานประสานกับองค์กรแรกเช่น The Asia - Pacific Federation for the Gifted and Talented

ในระดับประเทศจะมีองค์กรดำเนินงานในระดับชาติ (National Center for the Gifted) และมีโครงสร้างของการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ทั้งในเรื่องขององค์ เงินทุน นโยบายและกฎหมาย มีองค์กรมากมายทั้งที่เป็นภาครัฐและเอกชน ที่อยู่ในระดับประเทศและท้องถิ่น ที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริม สนับสนุนกลุ่มบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องคือ ผู้ปกครอง ครู นักวิจัย และตัวเด็ก องค์กรต่างๆ เหล่านี้ ตั้งขึ้นในรูปของสมาคมที่ไม่แสวงหากำไร โดยมีองค์กรที่เป็นแม่ข่ายทำหน้าที่เผยแพร่ความรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสานงานกับองค์กรย่อยในระดับท้องถิ่น ซึ่งมีภาระกิจหลักในการสืบเสาะหาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ การให้ความรู้เผยแพร่ข้อมูลตัวสื่อต่างๆ และการให้สถาบันอุดมศึกษาทำหน้าที่สร้างงานวิจัยเพื่อสภากองค์ความรู้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างกว้างขวาง

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษของประเทศไทยเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน สามารถแพร่ขยายออกไปได้ทั่วประเทศ จึงเห็นควรให้มีการจัดตั้งองค์กรต่างๆ รวมทั้งพัฒนาองค์กรที่มีอยู่ให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น

แผนงานย่อยกลไกการบริหารและการจัดการ ประกอบด้วยการดำเนินงานดังนี้

- ๑). การจัดตั้งศูนย์แห่งชาติ เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ
- ๒). การจัดตั้งคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ

- ๓). การจัดตั้งกองทุนการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ
- ๔). การส่งเสริมสนับสนุนการประสานการจัดตั้งเครือข่ายองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ศูนย์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ

บทบาทหน้าที่

- ๑). กำหนดนโยบายและแนวทางเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ
- ๒). เชื่อมโยงการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ กับการให้การศึกษาผู้ที่มีความสามารถพิเศษ
- ๓). จัดทำทะเบียนผู้ที่มีความสามารถพิเศษ และสนับสนุนและประสานการดำเนินงานในการช่วยเหลือส่งเสริมให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
- ๔). ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนา เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
- ๕). ให้ข้อเสนอแนะ รวมถึงสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรม และการดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษเป็นไปอย่างกว้างขวาง
- ๖). เชื่อมโยงเครือข่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- ๗). ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานและการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนด

ลักษณะองค์กร

เป็นองค์กรกลางที่ประสานเชื่อมโยงหน่วยงานต่างๆ ที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ เพื่อให้เป็นไปอย่างครบวงจรและก้าวขึ้นสู่อาชีพตามความต้องการ ในการพัฒนาประเทศ

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ

บทบาทหน้าที่

- ๑). วิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ต่างๆ รวมถึงเครื่องมือที่ใช้ในการพิสูจน์และจำแนกเด็กที่มีความสามารถพิเศษ วิจัยและพัฒนาแบบการเรียนการสอน ทั้งในเรื่องของหลักสูตร เนื้อหาสาระ แบบเรียน สื่อ อุปกรณ์ การเรียนการสอน การวัดผลประเมิน ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ
  - ๒). เป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ในรูปแบบต่างๆ ทั้งเอกสาร ตำรา วิทยุทัศน์ ฯลฯ เพื่อการศึกษาค้นคว้าแก่ผู้สนใจ
  - ๓). งานพัฒนาและการขยายผลต้นแบบ เสาะหาผู้ฝึกเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษและขึ้นทะเบียน เสาะหาผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความสามารถพิเศษที่จะช่วยเป็นที่ปรึกษาและพี่เลี้ยง (Mentors) ให้เยาวชนที่มีความสามารถพิเศษขึ้น
  - ๔). ดำเนินการต่างๆ เพื่อให้เกิดการนำผลการวิจัยไปใช้ในการขยายผลการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ
  - ๕). จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริม สนับสนุนให้แก่เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาเด็กตามศักยภาพแต่ละบุคคล
  - ๖). แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสานการดำเนินงานทางวิชาการร่วมกันระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- ลักษณะองค์กร**

เป็นองค์คณะบุคคลที่จัดตั้งขึ้นที่สถาบันอุดมศึกษาที่ต้องการสร้างความเป็นเลิศในเรื่องนี้ และมี คณะกรรมการที่มาจากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ

ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานที่ผ่านมา

แม้ว่าประเทศไทยมีความพยายามที่จะดำเนินการในเรื่องนี้ มาเป็นเวลากว่า ๒๐ ปี จนเกิดเป็นนโยบายที่ปรากฏ อยู่ในกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ หรือพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ไว้แล้วก็ตาม จากการวิเคราะห์สภาพ ปัจจุบันของปัจจัยต่างๆ ที่มีต่อระบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ทั้งที่เป็นปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในพบว่า ประเทศไทยมีการพัฒนาการที่ล่าช้าในเรื่องนี้ เนื่องด้วยมีปัญหาและอุปสรรคที่ต้องการ การแก้ไขหลายประการ ทั้งในด้าน โครงสร้าง ระบบการจัดการ และองค์ความรู้ ดังนี้

๑. ด้านโครงสร้างและกลไกในการบริหารจัดการ

ขณะนี้ประเทศไทย ยังขาดองค์กรกลางระดับชาติ (Nation Center) ที่มุ่งคงดำรงที่จะรองรับการดำเนินงานในเรื่องนี้ อย่างจริงจัง ดังเช่นที่มีการจัดตั้งขึ้นในทุกประเทศ ที่มีความสำคัญและเห็นความจำเป็นในเรื่องนี้ จึงเป็นผลให้

๑). ขาดการประสานการดำเนินงานที่เชื่อมต่อ ส่งเสริม สนับสนุนซึ่งกันและกันนับแต่การวางเป้าหมาย ในการพัฒนาประเทศที่ต้องการเชื่อมโยงกับการพัฒนาการศึกษา สำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษ เพื่อสร้างสรรค์ผู้นำให้กับ ประเทศได้อย่างตรงเป้าหมาย

๒). ขาดการวางระบบและกลไกที่จะค้นหาและพัฒนาเด็กตั้งแต่เยาว์ การได้มาซึ่งเด็กที่มีความสามารถพิเศษจึงยัง ทำได้ไม่กว้างขวาง ไม่สามารถสร้างความเสมอภาคในโอกาสที่จะทำให้เด็กไทยที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งมีอยู่ไม่น้อยกว่า ประเทศอื่นๆ ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพอย่างทั่วถึง

๓). ขาดการประสานการดำเนินงานเชื่อมโยงภายในระบบการศึกษาด้วยกัน จึงทำให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเต็มศักยภาพ

๔). ขาดการเชื่อมโยงระหว่างองค์กรทางการศึกษากับองค์กรเครือข่ายสนับสนุนต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์กรที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ เช่น องค์กรด้านจิตวิทยา การแพทย์ การบำบัด ที่จะต้องร่วมมือกันในการพัฒนาเด็กอย่างเป็นสหวิทยาการ

๒. ด้านองค์ความรู้

ผลของการขาดโครงสร้างและกลไกในการบริหารจัดการดังกล่าวข้างต้น ได้ส่งผลให้ประเทศไทย ขาดองค์ความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาตามมาดังนี้

๑). ประชาชนทั่วไปและผู้ที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ ความเข้าใจ และมองไม่เห็นถึงความสำคัญ ความจำเป็น ที่จะต้องช่วยกันสร้างสรรค์ผู้นำให้กับประเทศ จึงมีผลต่อการจัดสรรงบประมาณและการระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการ ดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างจริงจัง

๒). บุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรง โดยเฉพาะครูผู้สอนรวมถึงพ่อแม่ ผู้ปกครองยังมีความเข้าใจผิด และไม่ ทราบถึงแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ

๓). การที่ประเทศไทยยังมีองค์ความรู้และประสบการณ์ในเรื่องนี้ไม่เพียงพอเนื่องจากผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษมีจำกัด สถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตบุคลากรในเรื่องนี้ โดยตรงมีเพียงสถาบันเดียว คือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งผลิตบุคลากรระดับปริญญาโทได้ปีไม่มากนัก และผู้ที่จบไป

มักมิได้มอบหมายให้ปฏิบัติงานตามความรู้ที่ได้รับไป ซึ่งการขาดบุคลากรนี้ถือเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

๔). การไม่มีองค์ความรู้ในเรื่องนี้เพียงพอก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้การศึกษาในโรงเรียนเฉพาะทางหรือโรงเรียนทั่วไป ที่มุ่งความเป็นเลิศในด้านต่างๆ ยังเป็นไปอย่างไม่ถูกต้องตามหลักวิชา เป็นผลให้ไม่สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามที่กำหนดไว้เท่าที่ควรจะเป็น

ยุทธศาสตร์การดำเนินงานสำหรับประเทศไทย

๑. ระดับนโยบาย

๑). จัดทำแผนพัฒนาประเทศที่เชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายการพัฒนาประเทศในทุกสาขากับการให้การศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ที่สอดคล้องกับบริบท สภาพแวดล้อมและทรัพยากรของประเทศไทย เช่น การสร้างผู้นำด้านการบริหารจัดการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การสร้างนักวิทยาศาสตร์ดีเด่น ด้านการใช้พลังงานแสงแดด ด้านวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและอื่นๆ ที่เหมาะสมกับทรัพยากรและจุดเด่นอื่นๆ ของประเทศ

๒). วางระบบกลไกรวมถึงจัดตั้งองค์กรระดับชาติที่ถาวร เพื่อรองรับและวางระบบการดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างจริงจัง โดยในระยะแรกอาจกำหนดให้อยู่ในหน่วยงานของรัฐและพัฒนาให้เป็นองค์กรในกำกับของรัฐ มีฐานะเป็นนิติบุคคลมีกฎหมายรองรับ เพื่อให้บริหารจัดการ ได้อย่างคล่องตัว

๓). ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดองค์กรเครือข่ายต่างๆ ทั้งที่เป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงและกลุ่มผู้สนใจ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้การดำเนินงานในเรื่องนี้อย่างกว้างขวาง ดังที่ประเทศต่างๆ ได้ดำเนินการ เช่น การจัดตั้งกองทุน มูลนิธิ สมาคม ฯลฯ

๔). จัดทำแผนการผลิตและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความชำนาญในเรื่องนี้อย่างเพียงพอ เพื่อรองรับการดำเนินงานพร้อมๆ กัน ไปกับการสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยส่งบุคลากรเข้าศึกษาต่อทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเอื้อต่อคณะศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ให้สามารถเปิดสอนสาขาวิชาดังกล่าว รวมถึงการพัฒนาบุคลากรครู ในสถานศึกษาต่างๆ ได้กว้างขวางมากขึ้น

๕). ส่งเสริม สนับสนุนทั้งในด้านทรัพยากรและวิชาการเพื่อให้สถานศึกษา สามารถจัดการเรียนการสอน ให้แก่เด็กที่มีความสามารถพิเศษได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนทั่วไป เพราะผลการดำเนินการดังกล่าวได้ส่งผลให้เด็กทั่วไปได้รับการพัฒนาด้วย

๖). ให้มีการปรับปรุงโรงเรียนเฉพาะทางที่จัดตั้งขึ้นเพื่อความเป็นเลิศในสาขาต่างๆ ให้มีการดำเนินงานที่ถูกต้อง ตามหลักวิชาการในการเรียนการสอนสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษ

๗). ประชาสัมพันธ์ด้วยรูปแบบ และวิธีการต่างๆ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการค้นหาและพัฒนาผู้ที่มีความสามารถพิเศษ เพื่อสร้างสรรค์ผู้นำในการพัฒนาประเทศ

๘). สร้างกลไกความเชื่อมโยงระหว่างองค์กรต่างๆ ที่เป็นสหวิทยาการจากหลากหลายสาขา ทั้งด้านจิตวิทยา การแพทย์ การบำบัด เพื่อความร่วมมือในการพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษอย่างเป็นระบบ

๙). จัดตั้งและเชื่อมโยงกองทุนต่างๆ ที่มีอยู่ รวมถึงการจัดสรรงบประมาณและระดมทรัพยากรจากทุกส่วนของสังคม เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้การดำเนินงานในเรื่องนี้เป็นไปอย่างถูกต้องกว้างขวางและรวดเร็ว พ้นกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ

๒. ระดับปฏิบัติ

๑) สถานศึกษา

(๑) ประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริหารและบุคลากรของโรงเรียน รวมถึงนักเรียนทุกคนให้มีความรู้ความเข้าใจถึงลักษณะของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงาน

(๒) ปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารงาน เพื่อรองรับการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งรวมถึงการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเวลาเรียน และการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนของครู ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากผู้บริหารที่ต้องชี้แนะและลงมือร่วมกับครูอย่างใกล้ชิดจนประสบความสำเร็จ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปฏิบัติ

(๓) ปรับระบบการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษที่เน้นความแตกต่างเป็นรายบุคคลและการเรียนรู้โดยผ่านสื่อประเภทต่างๆ ซึ่งครูจะต้องเป็นผู้ชี้แนะ ฉะนั้น การนิเทศเพื่อให้ครูปรับบทบาทใหม่ จึง มีความจำเป็น ที่ ต้อง ทำ อย่าง สม่ ำ เสมอ และ ต่อ เนื่อง รวมทั้ง การ มี สื่อ อุปกรณ์ การเรียนการสอนที่ทำท้ายเด็กกลุ่มนี้อย่างเพียงพอตลอดเวลา

(๔) ปรับการวัดผลประเมินผลที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง

(๕) บุคลากรที่จัดการเรียนการสอนให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษ ควรคัดเลือกเป็นอย่างดี และควรให้การอบรมและฝึกฝนปฏิบัติการวิจัยร่วมสอน ในลักษณะการศึกษาพิเศษ เพราะการได้รับการอบรมช่วยเหลือ แนะนำจากผู้เชี่ยวชาญอย่างใกล้ชิดต่อเนื่องทำให้ครูมีความมั่นใจ และสามารถดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จได้

(๖) ควรมีการระดมทรัพยากรไว้อย่างเพียงพอ เนื่องจากการจัดการศึกษาให้แก่เด็กกลุ่มดังกล่าว จำเป็นต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงปัจจัยต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ฉะนั้น จึงควรประสานความช่วยเหลือร่วมมือนี้อีกทั้งทางด้านความรู้ วิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ สื่อ - อุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งจากองค์กรต่าง ๆ รวมถึงพ่อแม่ ผู้ปกครองอย่างเพียงพอ

๒) ครอบครัว

(๑) ส่งเสริม สนับสนุนให้บิดามารดา ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาบุตรหลานให้มีการพัฒนาที่สมบูรณ์รอบด้าน สามารถสังเกตแวดศักยภาพและส่งเสริมสนับสนุนได้อย่างถูกแนวทาง โดยเฉพาะในด้านที่มีความสามารถพิเศษ โดยจัดให้มีองค์กรที่มีหน้าที่ให้คำปรึกษาหารือ

(๒) ให้มีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับสถานศึกษา

(๓) ส่งเสริม สนับสนุน บุตรหลานด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ตามควรแก่ฐานะ

สรุปแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

นิยามเด็กที่มีความสามารถพิเศษ หมายถึง " เด็กที่แสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้าน ในด้านสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ การใช้ภาษา การเป็นผู้นำ การสร้างงานทางด้านทัศนศิลป์ และศิลปะการแสดง ความสามารถทางดนตรี ความสามารถทางกีฬา และความสามารถทางวิชาการในสาขาใดสาขาหนึ่ง หรือ หลายสาขาอย่างเป็นที่ประจักษ์เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่มีอายุระดับเดียวกัน สภาพแวดล้อมเดียวกัน"

จากผลการวิจัยเบื้องต้นสำหรับประเทศไทย เด็กและเยาวชนไทยที่มีความสามารถพิเศษมีอยู่ประมาณร้อยละ ๓ ในแต่ละสาขา แต่อดีตที่ผ่านมาการจัดการศึกษาของประเทศไทยยังไม่เอื้อต่อการค้นหา และพัฒนาเด็กกลุ่มนี้อย่างเต็มตามศักยภาพ

กระทรวงศึกษาธิการจึงได้เล็งเห็นความสำคัญและเป็นความจำเป็นในการกำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการดำเนินการเรื่องนี้ โดยกำหนดให้เป็น ๑ ในโรงเรียนรูปแบบใหม่

ในระหว่างที่ผ่านมาประเทศไทยขาดองค์ความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ ทั้งในเรื่องความรู้ ความเข้าใจ ลักษณะของเด็ก นิยาม ความหมาย การตรวจสอบ / คัดแยกเด็ก รวมถึงวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมให้กับเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้

แต่ในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไข พ.ศ.๒๕๔๕ มาตรา ๑๐ วรรคสี่ ระบุว่า การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

ดังนั้น ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานในการค้นหาและพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนแม่บทในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่งจะ เป็นแผนระยะยาวและให้มีการจัดทำระยะสั้นในการเตรียมความพร้อมที่จะดำเนินการในช่วง ๓ ปี (พ.ศ.๒๕๔๖ - พ.ศ.๒๕๔๘)

แผนระยะสั้น(๓ ปี) จะมุ่งเน้นในการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ในปีแรกและจะเริ่มดำเนินการในโรงเรียนนำร่อง ในปีถัดไป

ดังนั้นในปีการศึกษา ๒๕๔๖ จะเป็นการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ดังนี้

๑. การเตรียมความพร้อมด้านพัฒนาบุคลากร

เป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการเรียนการสอน การเลี้ยงดูเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ตั้งแต่ปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา

การดำเนินการ

(๑) จัดประชุมสัมมนาภายในประเทศ โดยเชิญผู้บริหาร ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง นักศึกษา เข้าร่วมประชุมรับฟังองค์ความรู้ หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ วิทยากรจะเป็นผู้เชี่ยวชาญทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

(๒) การจ้างผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศมาเป็นที่ปรึกษาในการจัดระบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

(๓) จัดอบรม ผู้บริหาร ครู อาจารย์ ให้เข้าใจแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ทั้งระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา

(๔) จัดส่งบุคลากรไปศึกษาต่อทั้งระยะสั้น และระยะยาว (ปริญญาตรี โท เอก) ในต่างประเทศ

(๕) จัดเวทีสร้างสรรค์การเสริมประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้ที่เป็นการแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรม ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ โดยเฉพาะด้านดนตรี กีฬา การแสดง

๒. การเตรียมความพร้อมด้านศูนย์ข้อมูล

กำหนดให้มีศูนย์ข้อมูลกลาง ศูนย์ข้อมูลประจำเขตพื้นที่การศึกษา และศูนย์ข้อมูลประจำโรงเรียน / สถาบัน

จะเป็นศูนย์ข้อมูล - ด้านวิชาการ

- บุคลากร (ผู้เชี่ยวชาญ)
- เด็กที่มีความสามารถพิเศษ
- สื่อ

- เครือข่ายโรงเรียน และเครือข่ายผู้ปกครอง

๓. การเตรียมความพร้อมด้านเครื่องมือค้นหาเด็ก

กระบวนการในการค้นหาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ เป็นกระบวนการที่ต้องใช้หลายวิธี ซึ่งในปัจจุบันก็มีเครื่องมืออยู่บ้าง แต่ความสามารถพิเศษมีหลายด้าน และแต่ละด้านก็จะใช้เครื่องมือหรือกระบวนการค้นหาแตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในด้านนี้ให้ชัดเจน หากตัดสินใจผิดพลาดเด็กก็จะพลาดโอกาสในการพัฒนา

๔. การเตรียมความพร้อมด้านหลักสูตร

โดยทฤษฎีการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษจะมี ๔ วิธีคือ

(๑) วิธีลดระยะเวลาเรียน หรือข้ามชั้นเรียน(Acceleration) อาจข้ามเป็นชั้น หรือข้ามบางวิชา

(๒) วิธีเพิ่มพูนประสบการณ์ (Enrichment)

เป็นการขยายกิจกรรมในหลักสูตรให้กว้างและลึกซึ่งกว่าที่มีอยู่ในหลักสูตรปกติ ซึ่งเน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหา เช่น การจัดชุดการเรียนการสอนรายบุคคล การทำโครงงาน การจัดทัศนศึกษา

(๓) วิธีขยายหลักสูตร (Extension)

เป็นการจัดโปรแกรมการศึกษานอกหลักสูตรที่ตอบสนองความสนใจและความสามารถเป็นรายบุคคล เด็กสามารถเรียนเกินกว่าหลักสูตรการเรียนแบบ A P Program (Advance Placement Program)

(๔) การใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้คำปรึกษา (Mentoring)

แต่โดยหลักการแล้ว การจัดการศึกษาไม่ใช้วิธีการเดียว เพราะทำให้เกิดสภาพการศึกษาที่ไม่ยืดหยุ่น ตามสภาพ ความสามารถของเด็ก และการเลือกใช้วิธีใดก็สามารถปรับเปลี่ยน ได้ตลอดเวลาและใช้หลายวิธีในโครงการเดียวกัน

ดังนั้น ในการเตรียมความพร้อมด้านหลักสูตร ก็จะมีการนำเสนอแนวทางการจัดหลักสูตรของวิชาต่างๆ ตามวิธีต่างๆ ดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางเบื้องต้นในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษต่อไป

๕. การเตรียมความพร้อมด้านงานวิจัย

จะมีการจัดสรรทุนวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษในทุกเรื่อง

๖. การเตรียมความพร้อมด้านการประชาสัมพันธ์

จะจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ให้กว้างขวางในทุกรูปแบบ ทั้งการประชาสัมพันธ์ด้วยเอกสารวิชาการ การจัดรายการโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์

การดำเนินการปี ๒๕๔๗ - ๒๕๔๘

เมื่อเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ แล้วจะมีการคัดเลือกโรงเรียนเข้าโครงการนำร่องเพื่อเป็นต้นแบบในการขยายผลต่อไป

นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแผนการในการดำเนินงานร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาในการสร้างองค์ความรู้ การจัดโปรแกรมวิชาในศึกษาศาสตร์ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษด้วย โดยจะเสนอให้มีรายวิชาบังคับหรือวิชาเลือกและนำเสนอให้มีสาขาวิชานี้ในระดับปริญญาตรี โท และเอกด้วย

การดำเนินการเรื่องนี้เป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการลงทุนที่สร้างนักวิชาการให้บ้านเมือง สร้างผู้นำสาขาต่างๆ แม้แต่สาขาการเมืองการปกครองก็จะเป็นสาขาหนึ่งซึ่งสำคัญมาก ถิ่นบับเป็นหนึ่งในความสามารถพิเศษที่จะต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้นในประเทศไทยไม่เฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา กีฬา ดนตรี ศิลป การแสดงเท่านั้น

ขณะนี้อยู่ระหว่างการจัดทำร่างแผนแม่บท เพื่อพัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถ ร่วมกัน
ระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง

ติดต่อสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม ได้ที่ คณะทำงานและผู้ประสานงาน (น.ส.พจนีย์ เจนพนัส กรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ โทร. ๐ ๒๒๘๒ ๘๔๖๖, ๐ ๒๒๘๑ ๑๗๕๒)